herpy

DRZEWOŁAZY

Little Devil Poison Frog

Oophaga sylvatica

Oophaga sylvatica to jeden z największych drzewołazów z rodzaju *Oophaga*: dzienna żaba ściółki leśnej o długości 3-4 cm z lasów deszczowych Ekwadoru i Kolumbii, znana z licznych odmian barwnych w kolorze pomarańczowym, czerwonym i żółtym na czarnym lub brązowym tle oraz z wytrwałej opieki nad potomstwem.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates sylvaticus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**3-4 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**23-26 °C**
Temperatura w nocy	**21-23 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**18-24 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**4-20**
Czas do wyklucia	**10-16 dni**
Okres larwalny	**75-90 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Niezapłodnione jaja samicy**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj, nosi kijanki i karmi kijanki jajami**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Bliski zagrożenia (NT)**

O gatunku

Oophaga sylvatica to jeden z największych gatunków w rodzaju *Oophaga*. Dorosłe osobniki mierzą 3-4 cm od pyska do kloaki. Wielkość różni się między populacjami, a samce są średnio tylko nieco większe od samic. Skóra jest gładka, a palce nie mają błony pławnej. Płci nie da się rozróżnić po ubarwieniu, a samce zdradzają się dopiero głosem.

Gatunek został opisany przez Johna W. Funkhousera w 1956 roku jako *Dendrobates histrionicus sylvaticus*, a w starszej literaturze występuje jako *Dendrobates sylvaticus*. Epitet gatunkowy *sylvatica* pochodzi od łacińskiego słowa oznaczającego las i nawiązuje do siedliska w nizinnym lesie deszczowym. Ubarwienie jest bardzo zmienne: kolor tła od ciemnobrązowego po czarny, a wzór w kolorze pomarańczowym, czerwonym lub żółtym, od kilku dużych plam i pasów po gęstą siateczkę. Istnieją też formy z białymi lub jasnoniebieskimi plamami na czerwonobrązowym tle. W hobby rozróżnia się wiele form lokalnych, np. 'Santo Domingo', 'San Lorenzo', 'Lita' i 'Guanguí'. Badania genetyczne uznają je wszystkie za jeden gatunek, ale zwłaszcza południowe populacje z Kolumbii mogą w przyszłości okazać się kilkoma gatunkami. Drzewa filogenetyczne oparte na DNA wskazują jako najbliższego krewnego *Oophaga lehmanni*, a nie *Oophaga histrionica*, której podgatunek dawniej w nim widziano.

W naturze skóra jest toksyczna. Trucizna składa się głównie z histrionikotoksyn, których żaba nie wytwarza sama, lecz pobiera z mrówek i roztoczy zjadanych z pokarmem. Skóra jednej dzikiej żaby zawiera około 360 μg toksyny, co wystarcza do zabicia trzech-czterech myszy przy wstrzyknięciu. Osobniki rozmnażane w niewoli, karmione owadami karmowymi, nie nabywają toksyny i uważa się je za nietoksyczne. Nie udokumentowano, jak niebezpieczny jest dotyk skóry dla człowieka, dlatego żab nie należy brać do ręki, a po pracach w terrarium trzeba umyć ręce.

Występowanie i środowisko

Oophaga sylvatica żyje w północno-zachodnim Ekwadorze i południowo-zachodniej Kolumbii, po pacyficznej stronie regionu Chocó. W Ekwadorze gatunek stwierdzono w prowincjach Esmeraldas, Pichincha, Imbabura, Cotopaxi, Manabí, Santo Domingo de los Tsáchilas i Los Ríos. Miejsce typowe leży w pobliżu Santo Domingo de los Colorados. W Kolumbii występuje w departamentach Nariño i Cauca.

Gatunek notowano od poziomu morza do około 1 000 m. W Kolumbii jest pospolity, ale zniknął z dużej części swojego ekwadorskiego zasięgu, gdzie wycięto lasy. Rzeka Santiago w Ekwadorze dzieli populacje północne i południowe na dwie linie genetyczne.

> **Naturalny zasięg:** Ekwador i Kolumbia.

ŚRODOWISKO

Oophaga sylvatica zamieszkuje wilgotne nizinne lasy deszczowe i najniższe stoki górskie. Żaby spotyka się we wnętrzu lasu, wzdłuż brzegów rzek i w roślinności przy małych strumieniach; znoszą częściowo zniszczony las i plantacje, zwłaszcza tam, gdzie jest wilgotno. Tam, gdzie brakuje bromeliowatych, jak na poboczach dróg i w lesie wtórnym, brakuje miejsc rozrodu, dlatego gatunek występuje głównie w nienaruszonym lesie.

Temperatura na dnie lasu jest równomierna, około 26-27 °C przez cały rok, a dobowe wahania wynoszą tylko 2-5 °C. Samce nawołują mniej więcej od 6 do 19 z czatowni nad ziemią i trzymają się małych terytoriów, podczas gdy samice przemierzają znacznie większy obszar i potrafią wspinać się dużo wyżej niż samce. Odpoczywające żaby chowają się pod liśćmi i martwymi gałęziami. Pokarm stanowią głównie drobne stawonogi ze ściółki; mrówki to 40-86 % ofiar, a resztę stanowią roztocza, skoczogonki i larwy owadów. Bromeliowate i helikonie służą jako rośliny rozrodcze.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

Hodowla

TERRARIUM

Terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 60 × 60 cm (długość, szerokość, wysokość) wystarcza dla jednej pary. Samce są silnie terytorialne, a przy większej liczbie zwierząt także samice bronią rewirów i tworzą hierarchię. W terrarium o długości co najmniej 120 cm wyjątkowo można trzymać samca z dwiema samicami, ale taki układ jest nienaturalny, wywołuje stres i nie daje więcej młodych, bo samice często zjadają sobie nawzajem jaja.

Zastosuj warstwę drenażową z keramzytu przykrytą siatką, aby podłoże się nie przesypywało, a na niej nienawożoną ziemię, włókno kokosowe lub torfowiec. Na wierzch połóż grubą warstwę suchych liści dębu lub buka; daje ona kryjówki i utrzymuje przy życiu drobną faunę. Kawałki torfu, kamienie i płyty korkowe tworzą kryjówki i granice terytoriów, a żywe rośliny, takie jak mchy, pnącza, a zwłaszcza kilka średniej wielkości lejkowatych bromelii, są niezbędne do rozrodu, bo samica przenosi do nich kijanki. Ważna jest wentylacja z przodu i od góry, żeby powietrze nie stało. Siatka musi mieć tak drobne oczka, by owady karmowe nie uciekały.

Ukośnie ustawione pojemniki po kliszach, mieszczące trochę wody, dają dodatkowe miejsca do składania jaj i dla kijanek i można je przenosić bez niepokojenia zwierząt. Po metamorfozie przenieś młode do osobnego terrarium.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne Czytaj więcej: Odchów kijanek

TEMPERATURA

Oophaga sylvatica pochodzi z nizin o niemal stałym cieple, dlatego temperatura musi być stabilna: 23-26 °C w dzień i 21-23 °C w nocy. Temperatura dzienna nie powinna przez dłuższy czas przekraczać 26 °C, a nocna nie powinna spadać poniżej 21 °C. Krótkotrwale zwierzęta znoszą bez szkody do 29-30 °C i spadki do 16-17 °C, ale powinno to być wyjątkiem. Nocny spadek o kilka stopni jest korzystny.

Przegrzane żaby stają się ospałe i chowają się, a stojące, ciepłe powietrze jest niebezpieczne. Zadbaj o dobrą wentylację i unikaj lamp, które zbytnio nagrzewają małe terrarium. Gatunek nie ma w naturze spoczynku zimowego i nie potrzebuje chłodniejszego okresu. Miejsce wygrzewania nie jest potrzebne.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza utrzymuj w ciągu dnia na poziomie 70-80 %, a wczesnym rankiem i późnym wieczorem niech rośnie do blisko 100 %, jak wtedy, gdy nad las napływa mgła i deszcz. W południe może spaść do około 70 %. Automatyczny system zraszania lub zamgławiacz ultradźwiękowy ułatwiają utrzymanie wilgotności bez codziennej pracy; w przeciwnym razie zraszaj terrarium obficie codziennie, najlepiej rano i wieczorem.

Używaj miękkiej wody: deszczówki, wody z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu. Warstwa liści i podłoże mają być wilgotne, ale nie zalane, a powietrze musi się poruszać, żeby nie tworzyła się pleśń. Gdy jest zbyt sucho, żaby stają się mniej aktywne i chowają się pod liśćmi.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Dla dorosłych wystarczy płaska miska z 1-2 cm wody i rampą z kamieni lub mchu; żaby słabo pływają, a woda może sięgać najwyżej do około trzech czwartych wysokości stojącego zwierzęcia. Głębokość przyjęto za bliskim krewnym. Miska z wodą nie jest konieczna, jeśli wilgotność jest wysoka, a ściółka wilgotna, ale daje miejsce do picia.

Używaj deszczówki, wody z odwróconej osmozy lub odchlorowanej wody z kranu i często ją wymieniaj, najlepiej co drugi dzień. Płazy wchłaniają wodę i substancje przez skórę, więc mydło, środki czystości, kremy i środki do pielęgnacji roślin nie mogą znaleźć się w pobliżu terrarium. Nowo kupione rośliny dokładnie wypłucz, bo mogły być opryskane.

OŚWIETLENIE I UVB

Oświetlenie ma przede wszystkim odpowiadać roślinom. Świetlówki lub LED-y o temperaturze barwowej około 6 500 K dają naturalne kolory i dobry wzrost roślin; wybieraj źródła światła o wysokiej wydajności i z odbłyśnikiem. U tego gatunku nie udokumentowano potrzeby UVB, a do dna lasu dociera niewiele bezpośredniego światła słonecznego. Witaminę D3 podaje się zamiast tego w suplemencie na pokarmie. Jeśli mimo to chcesz zapewnić UVB, strefa Fergusona 1 to najwyższy sensowny poziom, przy obfitym cieniu.

Utrzymuj stałą długość dnia 12 godzin, odpowiadającą dniu w tropikach.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Dorosłe zwierzęta przyjmują typowe drobne owady karmowe: skoczogonki, małe i duże muszki owocowe, mikroświerszcze, małe larwy barciaka, psotniki, rybiki cukrowe i drobno przesiany plankton łąkowy. W naturze żaby żywią się głównie mrówkami i roztoczami, dlatego także jako dorosłe wolą drobne ofiary. Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe i przez pierwsze cztery do sześciu tygodni muszą dostawać skoczogonki.

Dorosłe karm co drugi dzień, młode codziennie. Oprószaj pokarm preparatem witaminowo-mineralnym dla płazów: pokarm dorosłych 1-2 razy w tygodniu, pokarm młodych codziennie przez pierwsze cztery tygodnie. Skoczogonki trudno oprószyć, więc zamiast tego karm je preparatem. Muszki owocowe można witaminizować płynnym preparatem przed podaniem żabom.

Dieta musi być urozmaicona. Samice karmione wyłącznie muszkami owocowymi nie składają jaj odżywczych lub składają słabe i nie są w stanie odchować potomstwa; wiele nieudanych prób rozrodu wynika z monotonnego karmienia. Dobrą podstawą jest plankton łąkowy i różnorodne drobne owady. Podawaj pokarm w małych miseczkach, które można wyjmować

i myć co dwa-trzy dni, żeby na dnie nie gromadziły się resztki. Skoczogonki zbierają się na kawałkach płyty korkowej lub torfu posypanych odrobiną suchych drożdży. Prowadź własne hodowle skoczogonków i muszek owocowych, bo potrzeba ich dużo.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Samce są silnie terytorialne i nawołują od rana do wieczora; głos jest krótki i donośny, około pięciu dźwięków na sekundę. Rywalizujące samce przekrzykują się, nacierają i wycofują, a spór może skończyć się zapasami. Także samice bronią miejsca i tworzą hierarchię, gdy przestrzeni jest mało. Dlatego gatunek trzyma się parami.

Żaby są aktywne w dzień i śmiałe, gdy czują się bezpiecznie, i poruszają się otwarcie między liśćmi i roślinami. Stres objawia się tym, że chowają się, przestają nawoływać i jeść. Żab nie należy brać do ręki, bo skóra jest delikatna, a w naturze to w niej znajduje się trucizna. Podczas sprzątania zostaw zwierzęta w terrarium albo przenieś je w czystym, wilgotnym plastikowym pojemniku. Nowo kupione zwierzęta trzymaj przez kilka tygodni na kwarantannie, zanim dołączą do innych.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płci mają takie samo ubarwienie i prawie taką samą wielkość. Najpewniej rozpoznać je po głosie: nawołują tylko samce. Parę dobiera się więc, trzymając grupę młodych razem do osiągnięcia dojrzałości płciowej, a potem łącząc osobnika nawołującego z takim, który nie nawołuje.

Zwierzęta są dorosłe i dojrzałe płciowo po 18-24 miesiącach. Para, która się dobrała, pozostaje razem.

GODY I KOPULACJA

Samiec nawołuje z podwyższonego miejsca, a zainteresowana samica się zbliża. Para goni się i krąży wokół siebie, siedzi przytulona i dotyka się, a samiec prowadzi samicę do miejsca, gdzie może złożyć jaja. Nie ma ampleksusu: samiec składa nasienie na podłożu, a samica składa jaja potem.

Urozmaicona, pożywna dieta, wilgotne powietrze i stabilna temperatura to najważniejsze warunki rozrodu. Systemy zraszania i zamgławiania pomagają naśladować porę deszczową. Umieść w terrarium kilka średniej wielkości lejkowatych bromelii i parę pojemników po kliszach na różnych wysokościach, żeby para miała wybór.

JAJA I KIJANKI

Samica składa 4-20 jaj na liściu, w ściółce lub w ukośnie ustawionym pojemniku po kliszy; liczba jaj w zniesieniu bywa różna. Samiec odwiedza jaja kilka razy dziennie i zwilża je płynem, żeby nie wyschły. Samica przychodzi tym częściej, im bliżej wyklucia. Kluczowe jest, by przy wykluciu był obecny jeden z rodziców, bo kijanki przeżyją tylko wtedy, gdy zostaną przeniesione do wody.

Po wykluciu kijanki wchodzą na grzbiet samicy, a ona przenosi je pojedynczo do małych zbiorników wody, najchętniej w kątach liści bromelii, czasem kilka metrów wysoko na drzewach. Musi pamiętać, gdzie siedzi każda z nich.

Kijanki są wyspecjalizowane i żywią się wyłącznie niezapłodnionymi jajami, które samica składa dla nich do wody. Innego pokarmu, np. pokarmu dla ryb, prawie nie potrafią wykorzystać, dlatego sztuczne odchowanie jest bardzo trudne. Pozostaw więc odchów samicy i zapewnij jej wiele małych miejsc z wodą: lejkowate bromelie i pojemniki po kliszach z wodą. Jaja odżywcze wymagają bardzo urozmaiconej diety samicy.

METAMORFOZA

Kijanki wykluwają się po około 10-16 dniach, zależnie od temperatury. Od wyklucia do metamorfozy mija około dwóch i pół do trzech miesięcy, czyli 75-90 dni. Przez cały ten czas kijanki żywią się wyłącznie jajami składanymi przez samicę.

Gdy pojawiają się przednie kończyny, mała żaba opuszcza wodę. Zadbaj o niski poziom wody w miejscach odchowu i łatwe przejście z bromelii na wilgotny ląd: ściółkę, mech lub rampę. Pozwól młodemu wyjść z wody samodzielnie.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode są bardzo małe i przez pierwsze cztery do sześciu tygodni muszą dostawać skoczogonki jako podstawowy pokarm, uzupełniane najmniejszymi muszkami owocowymi. Przez pierwsze cztery tygodnie codziennie oprószaj pokarm preparatem witaminowo-mineralnym. Zapewnij młodym wilgotne terrarium z mchem, liśćmi i małymi kryjówkami i karm je codziennie.

Młode rosną powoli i osiągają rozmiar dorosłych po około półtora roku. Trzymaj je oddzielnie od dorosłych i przenieś do większego terrarium, gdy poradzą sobie z większym pokarmem. Trzymaj młode w grupach, aż da się określić płeć, a potem umieść parę w osobnym terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 60 × 60 cm.

Zdrowie i częste błędy

Nie ma listy chorób dla tego gatunku, ale u drzewołazów powtarzają się następujące problemy:

- Przegrzanie i stojące powietrze. Żaby stają się ospałe i chowają się. Utrzymuj temperaturę dzienną poniżej 26 °C i zapewnij wentylację.
- Choroby niedoborowe, takie jak miękkie kości i krzywe kończyny, jeśli pokarm nie jest oprószany witaminami i minerałami. Urozmaicony pokarm zarówno dla dorosłych, jak i młodych jest kluczowy.
- Brak młodych lub słabe młode, jeśli samica dostaje monotonny pokarm. Nie wytwarza wtedy dobrych jaj odżywczych.
- Stres i pasożyty u osobników odłowionych z natury, które trudniej utrzymać przy życiu. Kupuj wyłącznie zwierzęta z hodowli.
- Chytridiomykoza (*Batrachochytrium dendrobatidis*), groźna choroba płazów, stwierdzona także u tego gatunku w naturze. Nowe zwierzęta trzymaj przez kilka tygodni na kwarantannie.

W niewoli zwierzęta dożywają 10-15 lat. Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli żaba przestaje jeść, chudnie albo pojawiają się u niej obrzęki lub rany.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.